

WIENER GYÖRGY

Debreceni Egyetem

A pártstruktúra változásai a nyugati választási eredmények tükrében (2021–22)

A politikusi értékelésekben, a publicisztikai írásokban és részben a politológiai szakirodalomban elterjedt véleményekkel ellentétben a liberális demokrácia válságjelenségei nem korlátozódnak a kelet-közép-európai és a posztszovjet térség ún. hibrid rezsimjeinek létrejöttére. E berendezkedés kezdődő eróziója a kontinens nyugati részén is érzékelhető, ami mindenképp a politikai struktúra fokozatos átalakulásában, a mérsékelt középpártok szavazótáborának csökkenésében fejeződik ki. Emellett a választásokon való részvételi arány mérséklődése is a válságjelenségek körébe tartozik, jelezve az elfordulást a demokratikus intézményektől.

A politikai struktúra átalakulása a jobb-és a baloldalt egyaránt érinti. Az elmúlt két évben lebonyolított holland, francia, svéd és olasz választásokon a szélsőjobboldal megelőzte a hagyományos jobbközép formációkat, sőt az utóbbi országban vezető erővé vált. Jelentős mértékben növelte befolyását ez az áramlat Portugáliában is, ahol évtizedeken keresztül hiányzott a politikai spektrumból.

A baloldalon a szocialista-szociáldemokrata pártok térvesztése jellemzi e változást. A francia és a görög szocialisták szinte teljesen marginalizálódtak és a skandináv, illetőleg a német szociáldemokrácia pozíciója is jóval gyengébb, mint korábban. Jelenleg Portugália és Málta kivételével a mérsékelt baloldal csak egy széleskörű szövetség vezető erejeként alakíthat kormányt.

Első közelítésben e válságjelenségeket főként a mediatizáció és a politikai perszonalizáció magyarázza, igazán meghatározó jelentőségű oknak azonban a jóléti állam fokozatos lebontását tekinthetjük. A liberális demokrácia alapvető bázisát ugyanis egy sajátos kompromisszum képezte; a baloldal lemondott a polgári társadalom átalakításáról, a jobboldal pedig a hagyományos uralkodó csoportok érdekeinek kizárólagos képviselőjéről. Az elmúlt évtizedekben ez a konszenzus rendült meg, amihez a migrációs válság is hozzájárult.

Az előadás e változásokat elsősorban a 2021-22 évi választások eredményeinek elemzésén keresztül mutatja be.